

DESET TIPŮ PRO ZAČÍNÁJÍCÍ KONGRESOVÉ ŘEČNÍKY

TEN COMMANDMENTS FOR NOVICE CONGRESS SPEAKERS

Jan Hrbáček

**Urologická klinika Fakultní nemocnice
Motol, Praha**

Došlo: 18. 11. 2014.

Přijato: 19. 11. 2014.

Kontaktní adresa

as. MUDr. Jan Hrbáček, Ph.D., FEBU

Urologická klinika FNM

V Úvalu 84, 150 06 Praha 5

e-mail: honzahrbacek@seznam.cz

Střet zájmů: žádný.

Souhrn

Hrbáček J. Deset tipů pro začínající kongresové řečníky

Článek určený především rezidentům a mladým urologům shrnuje rady a tipy pro přípravu vystoupení na odborných seminářích a kongresech. Zabývá se přípravou prezentace i jejím vlastním přednesem.

Klíčová slova:

kongresy, mluvený projev, výzkum.

Summary

Hrbáček J. Ten commandments for novice congress speakers

The article summarizes tips and tricks for the preparation and delivery of congress presentations and lectures.

Key words:

congresses, speech, research.

ÚVOD

Za řečnickým pultíkem se krčí shrbená postava a snaží se působit, že tam vůbec není. Snímky prezentace promítané na plátno přetékají textem. Obecenstvo v sále zívá. Je vám taková scéna povědomá? Byli jste jejími nechtěnými aktéry? Čtěte dál, pokud si podobný zážitek již nechcete zopakovat.

Následující odstavce jsou určeny především rezidentům a mladým urologům, kteří se chystají veřejně přednášet o výsledcích své práce nebo dostali za úkol představit jakékoliv téma na interním semináři svého pracoviště.

V první části textu si řekneme, jak připravit podklady pro veřejné vystoupení. Druhá část se věnuje vlastní prezentaci odborného sdělení před publikem.

JAK SI CO NEJLÉPE PŘIPRAVIT PODKLADY PRO VYSTOUPENÍ

1. Věnujte pozornost a čas přípravě prezentace! Špatně připravené snímky snižují cel-

Obr. 1.

Přednosta urologické kliniky vídeňské Všeobecné nemocnice prof. Shahrokh Shariat patří ke špičkovým přednášejícím. Kdo měl možnost jej slyšet během výroční konference ČUS v Brně, si patrně bude navždy pamatovat úlohu kyseliny aristolochové v etiopatogenezi uroteliálního karcinomu horních močových cest.

Fig. 1.

Chairman of the Department of Urology of Allgemeine Krankenhaus in Vienna Shahrokh Shariat ranks among top congress speakers. Those who had the opportunity to attend his talk during the Czech Urological Society Annual Congress in Brno will probably never forget about the role aristolochic acid plays in the etiopathogenesis of upper tract urothelial cancer.

kový účinek vašeho sdělení a vedou ke ztrátě pozornosti posluchače. To nejhorší, co můžete udělat, je promítnout na plátno text abstraktu (i to se bohužel někdy vidí). O nic lepší není ani promítnutí posteru – na první snímek jeho horní polovinu a na druhý pak tu dolní.

Kvalita vizuálních podkladů většinou odráží úroveň celého vystoupení a dokládá, jak velkou důležitost mu přikládáte. Zatímco přemíra efektů a animací v prezentaci svědčí o bezradnosti a chabém vkusu autora, rozumné využití technických vymožeností posílí logiku a návaznost sdělení. Zkuste snímek logicky vystavět (postupným přidáváním objektů) v průběhu výkladu do závěrečné ucelené podoby.

2. **Omezte text na minimum!** Odborníci tvrdí, že množství textu na snímku by nemělo přesáhnout pět řádků po pěti slovech. Ve skutečnosti *jakýkoliv*, zvláště souvislý text odpoutává pozornost posluchače od řečníka k promítacímu plátnu. Díky tomu pak nevěnuje dostatečnou pozornost ani jednomu z nich. Není-li vynechání textových dat možné, používejte v maximální míře tabulky, diagramy a číslované seznamy (pozor na výčty s odrážkami: software je nastavuje automaticky; uvažte, zda jsou vhodné právě pro váš případ).
3. **Posudte obsah prezentace selským rozumem!** Projděte si snímek po snímku, zda je relevantní pro vaši přednášku. Neobsahuje zbytečné informace? Je obsah čitelný několik kroků od monitoru? Použili jste jedno-

duchý, bezpatkový typ písma? Ne zvolili jste červený text na modrém pozadí nebo jinou nevhodnou kombinaci? Využili jste celý prostor snímku? Je-li na snímku tabulka, nejsou údaje v jejích políčkách zbytečně malými písmeny? Nebylo by názornější převést údaje z tabulky do grafu? Dejte pozor na nelogičnost obsahu: Mám-li soubor 37 pacientů, má opravdu smysl uvádět jejich rozdělení do skupin (např. muži vs. ženy, skóre IPSS pod 8, 8–19, 20 a více apod.) s přesností na desetiny procent? A tak podobně.

4. **Nesnažte se odlehčit závěr za každou cenu!** Mnozí přednášející si nevědí rady se zakončením své přednášky, zvláště když pořadatelé kongresů výslovně zapovídají závěrečnou formulku „Děkuji za pozornost“. Ve snaze finále odlehčit pak zařazují zcela nerelevantní odkazy na téma, které je jim blízké, nebo jaké považují za vtipné. Autor těchto řádků tak již viděl na posledních snímcích prezentací štěňátka, Ferrari s polonahou blondýnou i souložící vepřítky. Pokud organizátoři nepromítají po vašem vystoupení automaticky logo kongresu, zůstane váš poslední snímek na obrazovce *po celou dobu diskuse*. Rozmyslete si, jakou vzpomínku chcete v posluchačích po svém vystoupení zanechat.

Tab. 1. Jak lépe formulovat své myšlenky?**Table 1.** How to express yourself in a better way?

Namísto:	Řekněte raději:	Proč:
Dovolte mi, abych vám představil výsledky naší studie...	Věděli jste, že incidence chromofobních karcinomů ledviny je výrazně častější, než se všeobecně předpokládá?	Zaujměte publikum hned na začátku.
Jsem tu dnes za kolegu, takže se omlouvám, jestliže...	–	Omlouvat se na začátku přednášky je naše místní zvyklost, kterou je třeba vykořenit.
Proto mají tito pacienti vyšší incidenci kardiovaskulárních příhod.	Proto mají tito pacienti častěji infarkty, mrtvice a plicní embolie.	Konkrétní pojmy jsou názornější než obecné kategorie.
A tak by měli být tito pacienti léčeni alfablokátory.	Takže až k vám příště přijde takový pacient, předepište mu alfalytikum.	Udělejte z pasivního posluchače aktivního aktéra Vašeho sdělení.
Možná, že někteří z vás biopsie ledviny neprovádějí.	Prosím, zvedněte ruku, kdo provádíte biopsie ledviny.	Budte interaktivní. Obousměrný proud informací je efektivnější než jednosměrný.
Vzorky tkání byly testovány pomocí polymerázové řetězové reakce.	Vzorky tkání jsme testovali polymerázovou řetězovou reakcí.	Čeština, na rozdíl od jiných jazyků, upřednostňuje činný rod; lépe než trpný tvar je použit zvrtné pasivum: <i>Provedly se testy...</i>

JAK DOCÍLIT OPTIMÁLNÍHO ÚČINKU PŘEDNÁŠKY

Když máte připravené kvalitní podklady, zbývá jen maličkost: prezentaci přednést.

- 5. Přeríkejte si nahlas celé vystoupení předem!** Málokdo má řečnický talent Fidela Castra a i profesionální herci vám potvrdí, že nejlepší improvizace je ta předem domluvená. Hlasitý přednes vašeho sdělení v bezpečí domova vám umožní identifikovat zrádná místa, najít stručnou a výstižnou formulaci tam, kde je třeba, a jen takto posoudíte, má-li přednáška „hlavu a patu“. Pokud stále nemáte dostatečný odstup, překonejte stud a předvedte vystoupení nanečisto svému partnerovi nebo kolegovi z práce, k němuž máte důvěru. Jste-li momentálně sólo a kolegů se bojíte, máte možnost nahrát se na mobilní telefon a poskytnout si zpětnou vazbu sám/sama. V každém případě, a to podtrhuji, *mějte po ruce stopky* (viz níže).
- 6. Nikdy, nikdy, nikdy nečtete přednášku z připravených snímků!** A už vůbec ne zády k obecnstvu. Posluchači se přišli něco dozvědět, nikoliv (dámy prominou) zírat na Váš zátylek. Powerpointová (nebo jiná) prezentace je doplňkem vašeho mluveného projevu. *Slouží posluchačům* k lepšímu

zapamatování sdělované informace. Není Vaší berličkou k tomu, abyste nevynechali nic z toho, co chcete sdělit. Více nebudu téma rozebírat, ale pokud celý zbytek tohoto článku zapomenete, bod číslo 6 si zapamatujte už navždy.

7. Hned na počátku obecnstvo zaujměte!

„Jmenuji se Jan Novák a rád bych Vás seznámil s výsledky naší studie...“; v tento okamžik ostřílení účastníci odborných setkání vytahují z kapes své smartphony anebo odcházejí do chodby na kávu. Vědí totiž, že v následujících minutách nic zajímavého neuslyší – a zpravidla se nemylí.

Není nutné přijít na pódium a říct vtip. Zkuste zahájit sdělení tím, co byste logicky chtěli říci až nakonec: Proč jsou vaše výsledky překvapivé nebo jaký budou mít dopad na klinickou praxi. Všimněte si, že sdělením zajímavého (byť třeba okrajového) detailu uvádějí televizní hlasatelé jednotlivé zprávy a podobně se strukturují i novinové články.

Pokud se vám podaří informace podat jako vyprávění, máte vyhráno. Lidský mozek vstřebává konkrétní příběhy snadněji než suchá fakta. Zvýšíte tím prokazatelně nejen atraktivitu vaší prezentace ale i její zapamatovatelnost.

8. Nemrhejte svým časem!

Představit se a říci odkud přicházím je sice slušnost, ale v rámci posterových sekcí, které čas na sdě-

lení striktně vymezují, to není zcela nezbytné. V záhlaví prezentace nebo na prvním snímku jsou tyto údaje zpravidla uvedeny a navíc je má každý účastník v tištěném programu. Děkovat organizátorům konference za možnost pohovořit je při prezentaci posteru zcela mimo realitu, obzvláště na nízkoprahových akcích typu Central European Meeting Evropské urologické společnosti.

9. Nemrhejte časem posluchačů! Buďte struční, mluvte konzistentně a přísně k věci (k tomu je třeba řídit se doporučením z bodu č. 5). Nerespektování časového limitu pro výklad je neslušné vůči dalším mluvčím i vůči divákům. Omezuje prostor pro návaznou diskusi, která může být zajímavější než vlastní sdělení. Je důkazem, že jste se přípravě vystoupení dostatečně nevěnovali. Schválně: Kolikrát jste někoho slyšeli stěžovat si, že přednáška byla příliš krátká?

10. Nebojte se! Tréma z veřejného vystupování je ve většině z nás přirozeně přítomná. Nervozitu může (zejména u mladších kolegů) stupňovat pocit, že předkládaný obsah nemá adekvátní důležitost anebo obava, že o problematice nevím dost, či že mne někdo z posluchačů otázkou v diskusi „sejme“. Ruku na srdce: Většina z nás na Nobelovu cenu nedosáhne. Hloubka vědeckého zkoumání dosaženého klinikem (nota bene z operačního oboru) patrně nikdy nebude zcela srovnatelná s výstupy profesionálů, kteří se výhradně vědě věnují v klidu svých laboratoří. Avšak metodicky správně postavená studie s reálnými daty je plnohodnotnou součástí mozaiky vědeckého poznání – sama o sobě nepatrná, ale v kontextu

dalších studií a jejich metaanalýz potenciálně významná.

Pokud jde o druhou zmíněnou obavu: Neznám nikoho, kdo by na kongresech řečníky záměrně sestřeloval. Krom toho, v okamžiku svého vystoupení budete pravděpodobně o svém specifickém tématu vědět více než kdokoliv z přítomných v sále. A konečně: „Na tuto otázku nyní nedokážu odpovědět,“ je naprosto legitimní způsob, jak nepříjemný dotaz neutralizovat.

ZÁVĚR

V úvodu článku jsem vyzval k četbě ty, kteří již nechtějí zažít vyličenou situaci; záměrně jsem neuvedl, zda v roli mluvčího anebo publika. S nadsázkou lze říci, že posluchači mají takového řečníka, jakého si zaslouží. Prázdné první řady sedadel, kdy obsazená místa jsou až úplně vzadu v sále, při pohledu z pódia demotivují. Je nevděčnou úloha moderátora sekce, jenž musí připravenými dotazy maskovat pasivitu obecnosti. Zakořeněný strach, že budu označen za Hujera, nutkání tvářit se, že jsem nad věcí, anebo obava, že se nedostatečně fundováním dotazem znemožním, jsou patrně hlavní důvody, proč posterové sekce odborných kongresů provází nepochopitelnost Ionescových absurdních dramat namísto hravé veselosti Shakespearových komedií. S optimismem uzavírám, že brněnská výroční konference České urologické společnosti vychází ze srovnání výrazně lépe než již zmíněný Central European Meeting pořádaný letos v Krakově.

Kéž několik sebraných postřehů poskládaných do tohoto článku bude čtenářům ku pomoci, až příště zamíří za řečnický pultík.